

IHBnyt

DET INTERNATIONALE HUMANITÆRE BEREDSKAB

NR.1 MARTS 2011 16. ÅRGANG

Foto: Scampix

KRITISK LYS PÅ VALGMISSIONER

IHBnyts minitema om valgobservationer er skrevet af den erfarne journalist, IHB'er og valgobservatør Poul Smidt.

Det var en ren tilståelsessag om den politiserede valgobservation, der fik politologen Judith Kelley til for seks år siden at fatte interesse for valg som forskningstema. I EU-hovedkvarteret i Bruxelles skulle en embedsmand orientere hende om naboskabspolitik, men ville hellere tale om sine egne opgaver: valgobservationer. Hans hovedbudskab var, at man skal vælge sine lande omhyggeligt, for, som han sagde, så skulle der i hvert fald ikke en delegation til Tunesien, så man risikerede "det forkerte resultat".

Det var dengang – og det tændte, så nu har Judith Kelley lagt sidste hånd på en bog på 404 sider: 'Monitoring Democracy – When International Election Observation Works, and Why It Often Fails'.

Kelley leder et projekt om valgobservation på Duke University i North Carolina, og i en samtale med IHBnyt understreger hun politiseringen som et af valgobservationernes største problemer.

"Det ville være ideelt ikke at have politikere med på observatørholdene, men der er forskel på det ideelle og det realistiske," siger Judith Kelley, der er dansk og har en ph.d. fra Harvard. Hun gennemførte en del af

bogprojektet på Institut for Statskundskab på Aarhus Universitet på orlov fra Duke University, hvor hun er Associate Professor.

Forbedringer, men ...

Kelley har gennemgået afrapporteringen fra hundreder af valgobservationer og er ikke i tvivl om, at valgobservatører skaber praktiske forbedringer, f.eks. på valgloven, stemmesedlen, det usynlige blæk eller valgkommissionens sammensætning.

Konklusionen i hendes bog har overskriften: "Den gode, den onde og den grusomme". Den gode valgobservation forbedrer kvaliteten, men virker kun, når toget allerede kører i den rigtige retning. Man kan ikke starte toget. Og det virker bedst, når observatørerne har noget at byde på. Hvis belønningen for et frit og retfærdigt valg f.eks. er optagelse i EU, så får man et godt valg. Men hvis man, som det tidligere skete i Egypten, kædede det retfærdige valg sammen med bistandspenge, så får man ikke et retfærdigt valg, hvis man alligevel lukker øjnene og giver pengene.

Judith Kelley sætter 'biased' – den manglende objektivitet og egeninteressen hos observatørernes institution/land – som overskrift på den grimme valgobservation. Hun har fundet belæg for, at noget går galt 10-15 procent af stederne.

"Det lyder ikke så slemt, men når man fraregner de mange ukontroversielle valg, er det mange. Nogle gange er både EU, Europarådet og OSCE de samme steder. Nogle gange samarbejder de, nogle gange konkurrerer de, og så bliver de i tvivl om, hvad de skal mene, når de udtaler sig om resultatet. Det gælder

også de amerikanske missioner. Og så er det meget problematisk, når de tager til de steder, hvor de selv har den største interesse."

Selv om tiden måske er inde til igen at overveje valgobservationernes sjæl, mål og midler, så er der ifølge Judith Kelley ingen "vi", som kan lave tingene om. Der har været debat om en centralisering i FN, men frygt for, at det ville lægge for meget i Vestens hænder. Så valgobservationerne vil køre videre med fejl og mangler, men ifølge Kelley også med de mange klare forsøg på selvforbedring, som fulgte efter FN-erklæringen i 2005 (se boks side 4). Den overholdes delvist, men, siger Kelley, "man kan aldrig få styr på alle de former, der snydes efter".

"Hos de fleste af mine forskerkolleger er konklusionen, at "vi" ikke kan lave ret meget om. Der er en nuanceret skepsis, fordi det positive også skal tælles med, og der er sket forbedringer. Jeg tror, vi skal observere i færre lande, men mere grundigt med store delegationer, altså mere selektivt. Valgobservationer er ikke dyre, men vi kan få mere for pengene ved at fokusere på færre lande."

Den transatlantiske Skype-telefon knitrer nu. Vi har været igennem det ironiske i, at Judith Kelleys interesse for valg netop blev vakt, fordi EU-manden så åbenlyst erkendte, at man for år siden lukkede øjnene i Tunesien, og det ironiske i, at hun selv hverken kan stemme i USA, hvor hun ikke er statsborger, eller i Danmark, hvor hun ikke bor, og så er hele hendes arbejde alligevel koncentreret om valg. Og det ironiske i, at netop som hendes bog er på vej ud, kommer Tunesien på valgkortet. ■

Foto: Privat

Pris til Kai Vittrup

IHB-foreningens pris til "Årets Meningsmodige Dansker" gik til Kai Vittrup (tv), tidligere chef for EU's politimission i Afghanistan. Kai Vittrup fik prisen for sit forsøg på at ændre EU's arbejdsgange. Prisen blev overrakt af IHB-foreningens formand, Villy Vilstrup, på foreningens generalforsamling i Roskilde lørdag 26. februar.

GRÆSRODS-DIPLOMATI GIVER MENING

Tillidsskabende er nøgleordet, når Peter Ravn skal sætte en overskrift på sine 12 opgaver som valgobservatør, og tillid er der brug for.

Af Poul Smidt

Peter Ravn vil ikke blive overrasket, hvis der ved forårets kommunalvalg i Albanien er tilforordnede, der spørger sig selv, hvad det skal nytte, at en fremmed igen banker på og kigger dem i kortene. De tilforordnede kan jo deres kram fra tidligere og ser næppe det store behov for, at den demokratiske karavane med 3-400 internationale aktører igen gør holdt hos netop dem. Vi har jo undervejs i processen også udviklet nationale og lokale NGO'er, der kan hjælpe til balance.

Den 61-årige gymnasielektor fra Hadsten har siden 1997 været valgobservatør 12 gange

og tager gerne til Albanien igen, men overordnet mener han, at valgobservatørerne er på vej ud af Europa.

"Opgaven er så godt som løst og endda ganske godt," siger den troende demokrat, der tror, at det nu er Europas nære naboer i Kaukasus og Nordafrika, der kan få en håndsrækning til opbygning og gennemførelse af de frie valg, hvis de ellers ønsker det.

Vi mødes i Stakladen i Århus, og over kaffen sker det, at lektoren falder tilbage i sin gamle rolle som journalist på Weekendavisen og Information og selv stiller spørgsmålene til den erfarne valgobservatør.

– *Hvem får noget ud af det her – afsenderlandet eller modtagerlandet? Hvad får danske myndigheder ud af at sende Peter Ravn rundt i unionens udkanter?*

"Valgobservatørerne er nyttige som græsrodsdiplomater," lyder svaret prompte fra Peter Ravn. "Det er tillidsskabende, når den fremmede banker på og viser ægte interesse for vælgerne og for de tilforordnede arbejde på den lange valgdag. Det er meningsfyldt dialog, ja, med et gammeldags udtryk må du gerne kalde det udvikling af mellemfolkelig forståelse."

Peter Ravn har en enkelt gang haft en meget nidkær makker af overkontrollør typen, men ellers har hans 12 observationer været berigende, og selvfølgelig har han delt sine erfaringer med sine elever, fordi den akkrediterede valgobservatør i sin officielle funktion kommer ind bag dørene, der ellers er lukkede.

Peter Ravn har sin egen inddeling af valgobservatørerne:

- 'Idealisterne': NGO'er, måske missionerende med håb om at frelse verden.
- 'Eventyrernes klub', hvis medlemmer håber på lidt spænding.
- 'Valgturisterne' med det hele betalt og noget med hjem i både hoved og lommer.
- 'Teknikerne', der i forskellige positioner har været med til at organisere valg i Danmark.

"Blandingsforholdet har faktisk været godt," siger Peter Ravn, hvis erfaringer stammer fra Bulgarien, Serbien, Ungarn, Slovakiet, Bosnien, Estland, Makedonien, Albanien, Montenegro (2) og Aserbadsjan (2). De fleste af stederne har han med beklagelse noteret, at der er observatører, som nærmest må have penge med hjemmefra, og andre, som er polstret godt. Det drejer sig ikke om den danske aflønning, men om en upyntelig skævhed. ■

Meddelelser

Udsendelser

Der er nu én IHB'er i **Afghanistan**, én i **Georgien** og to IHB'ere udsendt til EU-missionen i **Irak**. Én IHB'er er vendt hjem fra **Etiopien**, hvor der nu ikke længere er IHB'ere.

Der er i alt syv IHB'ere i **Kosovo**. Fem er kommet hjem og afløst af fem nye ultimo februar. Der er seks IHB'ere i Temporary International Presence in the City of **Hebron** (TIPH).

Valgobservationer

OSCE-valgmmissioner

Kasakhstan: En langtidsobservatør er udtaget til valget 3. april, og vi afventer anmodning om korttidsobservatører medio marts.

EU-valgmmissioner

Uganda: To langtidsobservatører og to korttidsobservatører til valget 18. februar.

Tchad: En korttidsobservatør til valget 13. februar.

Niger: To langtidsobservatører til valget 31. januar.

EU-forum i Bruxelles

Ti IHB'ere og to repræsentanter fra NIRAS deltog i det årlige EU-forum i Bruxelles i december. NIRAS deltog også i focal point-mødet dagen før. Her blev der bl.a. orienteret om ændringerne i EU-evalueringssystemet, om EU's fremtidsplaner og om de forandringer, der kan forventes som følge af den nye struktur

i EU. NIRAS har givet oplysningerne videre til IHB'erne i sit særlige nyhedsbrev lige før nytår.

Træning i database og regnskabsafregning

Kursus i brug af database og i regnskabsafregning 4. marts i NIRAS' kontor i Ørestad med 70 IHB'ere som deltagere.

Sikkerhedstræning/HEAT

Der er netop afviklet et sikkerhedskursus på Beredskabsstyrelsens Højskole. De næste sikkerhedskurser holdes 15.-17. juni og 10.-12. august. Se nærmere på NIRAS' og UM's hjemmesider.

APATI I ASERBAJDSJAN

“Demokrati er vidunderligt,” sagde en glad 82-årig vælger på en ellers glædesløs valgdag med snyd i den forhenværende sovjetrepublik.

Af Poul Smidt

Ambassadør Flemming Bjørk Pedersen var korttidsobservatør ved parlamentsvalget i Aserbajdsjan den 7. november 2010. Lars Nyholm var langtidsobservatør ved samme valg efter tidligere at have været på mange, lange og seje missioner i Kaukasus-området. Flemming T. Hansen var der på sin fjerde valgobservation.

Samtaler med de tre frembringer nuancer i vurderinger, tro og frustrationer, sådan som debriefinger også afslører, at observatører med samme danske udgangspunkt ser tingene forskelligt. OSCE's erklæringer fra valg-handlingen i Aserbajdsjan er blevet kritiseret som lidt for venlig – og så er der ikke langt til beskyldningen om, at det skyldes landets store leverancer af naturgas til Vesten og den strategiske støtte med militære materieltransporter til NATO-styrkerne i Afghanistan.

Flemming Bjørk Pedersen havde mange iagttagelser om snyd – det samme havde Flemming T. Hansen, og de rapporterer begge om tommelfingerblækket, som ikke altid blev kontrolleret – og som for resten ikke var vaskeægte. Det kom da også til at stå i anbefalingerne, at denne kontrolforanstaltning skal styrkes.

Den trænede diplomat Flemming Bjørk noterede, at nogle af iagttagelserne fra 2005 havde ført til forbedringer – små, ganske vist, men det var et fremskridt, at kandidaterne fik taletid i det statslige fjernsyn.

Flemming T. Hansen, landbrugsuddannet, socialrådgiver og med en omfattende interna-

tional projektbaggrund, oplevede 7. november som en glædesløs valgdag, hvor de få, der stemte, gjorde det af nød, ikke af lyst.

Den gode oplevelse, som Flemming Hansen tog med sig hjem, var den 82-årige, meget slidte, ældre kvinde, der indfandt sig af overbevisning og forkyndte for de fremmede observatører at “demokrati er vidunderligt. Jeg er stolt af, at jeg skal stemme”.

Af rapporteringen var ifølge Flemming Hansen befriende klar i mælet, for der blev snydt. Og ambassadørens sprogbrug er også kontant. Aserbajdsjans myndigheder blev bestemt ikke strøget med hårene, som nogle har forsøgt at sige. Kritikken var rimelig kontant.

“Nogle af anbefalingerne bliver faktisk fulgt op,” siger Flemming Bjørk Pedersen. “Men selv om landet i 70 år var en del af Sovjetunionen, kunne man da ønske sig, at det gik hurtigere.”

Få tegn på valg

Lars Nyholm er russisktalende ekspert i det kaukasiske kludetæppe. Han var langtidsobservatør forud for 7. november og noterer utvetydigt, at han såmænd kunne have været der mere end de tre uger – uden at have set udvendige tegn på, at der var valg. Anderledes var det ved valget i 2005 med både valgkamp og demonstranter, der fik polititask. Denne gang var der ikke politivold, for der var ingen demonstrationer. Hans konklusion er dobbelt: På den ene side var der slet ikke noget valg, på den anden side var missionen som mission perfekt. Deployeringen kørte, der blev afreporteret i et perfekt og præcist tempo.

“Og vi fik,” siger Lars Nyholm, “en enestående støtte fra hovedkvarteret, når der var problemer på turen rundt til de politiske partier, kandidater, valgsteder, medier.”

Lars Nyholm er den af de medvirkende IHB'ere i dette temanummer, som kommer tættest på observationsforsker Judith Kelleys syn på politikernes diskutabile tilstedeværelse i missionerne. Nyholm kunne godt have forestillet sig en lidt mere hårdhændet erklæring,

og det er, som han siger, ikke godt, hvis politikere, som har personlige interesser i at stå sig godt med et styre, også har indflydelse på det, der skal siges om valg-handlingen.

“Der er lejlighedsvis problemer med uærlige politikere i roller, de ikke skulle have haft,” siger Nyholm, der har været langtidsobservatør en halv snes gange. ■

82-årige Elene talte varmt om demokrati og var modbilledet på den generelle pessimisme på valgdagen i Aserbajdsjan.

Foto: Flemming T. Hansen

Hurtigere debriefinger

Debriefingerne i IHB og NIRAS fungerer godt – og bedre end skriftlig afreportering. Men de ligger næsten altid meget sent. De skal foregå dage, måske uger, men ikke måneder efter hjemkomsten. Sådan lyder det fra adskillige valgobservatører, der har bidraget til dette temanummer. Og fra NIRAS oplyser Karen Soboleosky, at der arbejdes målrettet på sagen. ■

DA EGYPTENS VALG VAR UINTERESSANT

Af Poul Smidt

Jørgen Elklit er den store, gamle mand i dansk demokratiforskning og i de seneste 20 år til lige den internationale demokratiseringsarkitekt, der også rykker ud som mekaniker, hvis valgmaskiner skal kickstartes eller reparereres. Deltagerne på IHB-kurser kender ham som inspiratoren, der engageret giver dem en solid bund under de kommende udsendelser.

Vi møder ham på Institut for Statskundskab i Aarhus, hvor vinduet ud til Vennelystparken og C.F. Møllers gule bygninger er den perfekte ramme. Elklit var i Stockholm i går og skal i morgen til valgforsker-konference i Brasilien; Hosni Mubarak er lige blevet sendt ud i mørket, og næppe er ordet Egypten nævnt, før Elklit smilende fortæller, at da han sidst på året i 2010 blev bedt om at beskrive de fem vigtigste valg i 2011, var Egypten "rørende uinteressant". Nu bliver Egypten måske endda det næste eksempel på valgobservationernes dilemma. På den ene side vil man formentlig stå med et skrøbeligt resultat. På den anden side skal det ikke siges så tydeligt, at man hælder benzin på bålet. Det kan betyde et sammenstød mellem observatørens forventninger om kritik og påtaler – og den mere politisk afstemte erklærings hensyn til ikke at slå små fremskridt tilbage til start.

– Tør man spørge om valgobservatørindustrien gik i omdrejninger i det sekund, Mubarak gik?

"Ja, bestemt. Det foregår i mange hovedstæder nu. Konsulenter byder ind på både opgaveformuleringer og opgaveløsninger. Der står nok flere på spring foran USAID, og helt rimeligt spørger man i mange lande netop nu: "Hvordan kan mit land bidrage til, at en egyptisk proces bliver fornuftig".

– Vælger lande og organisationer at støtte valgobservation, fordi det er synligt og billigt?

"Det kan være vanskeligt at komme ind og deltage i andre dele af en demokratiseringsproces, men Danmark er god til at støtte også længere og mindre synlige processer med vælgeruddannelse eller opbygning af civilsamfundet. Men selvfølgelig er valgobservationer også udenrigstjenestens sikre vej til at vise politikkerne, at noget sker."

– Så når man hører ordet valgturisme ...

"Det er der helt bestemt noget af, men der er også udviklet en faglighed med erfaringer folk, der har fanget og påvist problemer."

Alligevel erkender Jørgen Elklit, at han altid har været lidt skeptisk over for valgobservationer. For det første fordi han lige fra sine tidligste opgaver ved, at man ikke kan overskue hele feltet, og så bliver det det, man har set og forstået, der bliver det repræsentative. Landeinteresser er et andet problem – og så det politiske:

"Jeg har set en dansk observatørgruppe med politikere på holdet fordelt i mindre hold – og efterfølgende fik vi den udlægning og fortolkning, som kunne bruges i situationen – og 'situationen' var en dansk, indenrigspolitisk situation. Har man haft en høj profil med at få et valg igennem, så har man efterfølgende en interesse i at sige, at det er gået godt – og det er ikke så godt."

Elklit er ikke i tvivl om den forebyggende indsats ved, at vælgerne i svage lande ser, at man interesserer sig for deres valg. Han spørger altså ikke, om valgobservationer hjælper, men om de hjælper nok. ■

IHBnyt, nr. 1, marts 2011

Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Tlf.: 33 92 00 00
Fax: 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
Internet: www.um.dk

Redaktion

Jesper Heldgaard
jheldgaard@gmail.com
Lars Bo Møller (ansv.)
Layout: KP2 as
Tryk: Scanprint as

ISBN: 978-87-7087-474-8
978-87-7087-475-5 (web)

Abonnement og udsendelse

Schultz Distribution
Tlf: +45 43 22 73 00
Schultz@schultz-grafisk.dk
www.danida-publikationer.dk

Artikler i IHBnyt er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med Udenrigsministeriets synspunkter

OSCE- og FN-principperne

OSCE's 'Københavns-dokument' fra 1990 er valgobservationernes grundlov. Det fastslår, at OSCE-landene betragter tilstedeværelsen af observatører som en mulighed for at styrke valgprocessen, og at de derfor indbyder observatører fra andre OSCE-lande eller institutioner, der måtte ønske det, til at følge valget i det omfang, den nationale valglov tillader det. Det fremgår også, at observatører forpligter sig til ikke at gribe ind i valghandlingerne.

Carter-centrets hjemmeside (www.carter-center.org) har en gennemgang af de internationale anerkendte principper for valgobservation samt et uddrag af FN-erklæringen om "Principles for International Election Observation and the Code of Conduct for International Election Observers". Den blev godkendt af 22 internationale organisationer i oktober 2005, og siden har yderligere en lang række aktører tilsluttet sig. ■

I 16 lande i 2010

I 2010 udsendte IHB 193 personer til internationale opgaver, der varede fra et par dage til et år og i ganske særlige tilfælde op til to år. I 2010 blev der sendt folk til 28 missioner. De korte opgaver var deltagelse i tilrettelæggelse og overvågning af demokratiske valg organiseret af OSCE og EU.

Valgmissionerne var i Aserbajdsjan, Bosnien, Burundi, Efenbenskysten (to valggrunder), Etiopien, Georgien, Guinea Conakry, Hviderusland, Kirgisistan, Kosovo, Moldova, Sudan, Tadsjikistan, Tanzania, Togo og Ukraine (to valggrunder). ■